

אבני היסוד של הידיעה העיתונאית:

- חמשת המ"מים:
- מה - WHAT מה בדיוק קרה?
- מי - WHO מי מעורב באירוע?
- מתי - WHEN מתי התרחש האירוע?
- מקום - WHERE היכן התרחש האירוע?
- מדוע - WHY מהן הסיבות והגורמים להתרחשות האירוע?
- * לשאלות הללו מצטרפת בד"כ שאלה נוספת – כיצד (How)
- ידיעה שנעדרת ממנה תשובה על אחת מן השאלות הללו, היא ידיעה לקויה (אלא אם כן לא ניצן לפרסם את המידע מסיבה כלשהי)

חמשת הממי"ם:

- בכתיבת הידיעה ייעזר העיתונאי ב 5 הממי"ם: [1] סדרה של חמש שאלות שהתשובה עליהן מבטיחה לכתב שהידיעה שכתב תהיה מלאה וברורה. **מה** ; **מי** ; **מתי** ; **מקום** ; **מדוע** לפעמים מצטרפת לשאלות אלה שאלה שישית: **איך או כיצד.**
- הידיעה תתחיל לרוב בפרטים החשובים יותר/ מעניינים/ משמעותיים / חדשים. בכך מתאפשר לקורא לקבל את המידע במשפט אחד או שניים. שאר הפרטים יופיעו בגוף הידיעה בסדר חשיבות יורד. הפרטים השוליים ביותר יופיעו בסוף הידיעה.

מבנים בסיסיים של כתיבת ידיעה:

- א. פירמידה הפוכה
- ב. המבנה הסיפורי
- ג. כתיבה ע"פ לוח זמנים
- ד. הנוסחה של וול סטריט ד'ורנאל
- ה. הפירמידה הכפולה

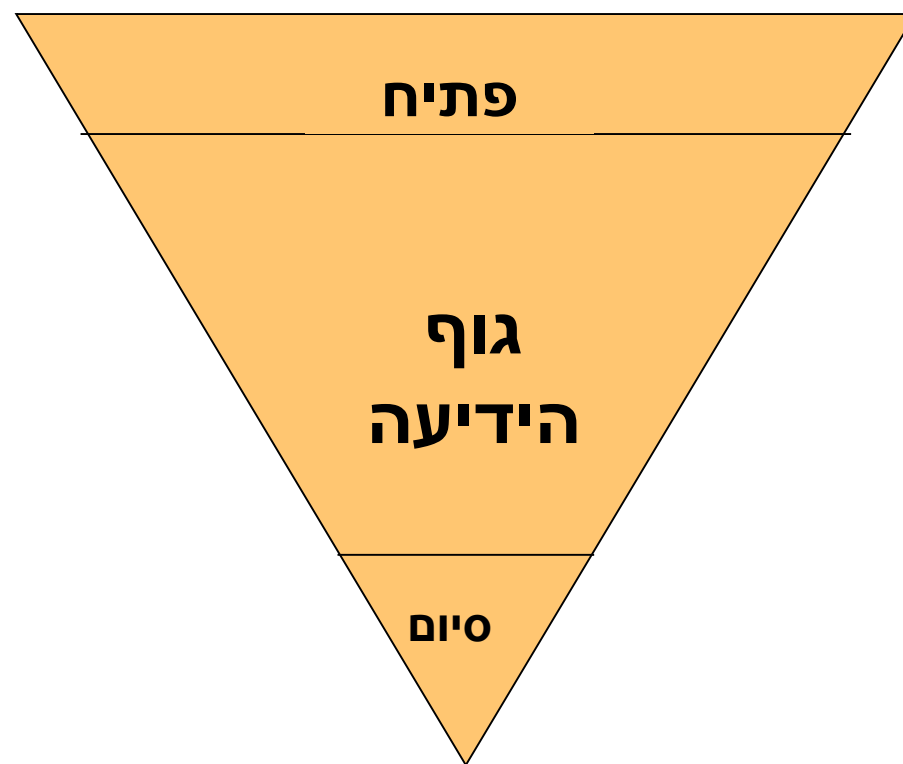

טכניקות בסיסיות של כתיבת ידיעה: 'הפירמידה ההפוכה'

- תבנית המכונה פירמידה הפוכה, מורכבת משני חלקים עיקריים – הפתיח, וגוף הידיעה :
- **בפתיח** מופיעים הפרטים היותר חשובים, מעניינים, משמעותיים וחדשים, על מנת לתת לקורא בקיצור את תמצית הידיעה.
- **בגוף הידיעה** נכללים כל שאר הפרטים בהרחבה ולפי סדר חשיבות יורד – מהחשוב ביותר אל הפחות חשוב.
- **בסיום הידיעה** מופיע משפט סיום הסוגר את הידיעה.

פירמידה הפוכה

טכניקות בסיסיות של כתיבת ידיעה: המבנה הסיפורי

העיקרון הבולט ביותר במבנה זה הוא,
שהפרטים החשובים ביותר אינם נמצאים
דווקא בפתיח, אלא משולבים בגוף הידיעה.

- **הפתיח** אמור לגרות את הקורא להמשיך לקרוא את הטקסט כולו .
- **גוף הידיעה** כתוב בנימה סיפורית שבה מתפתחת העלילה עד לשיאה,
- **פסקת הסיום** תכלול עובדה, ציטוט או קביעה, שיחזקו את מה שנאמר או יפתיעו את הקורא.

טכניקות בסיסיות של כתיבת ידיעה: הנוסחה של וול סטריט ז'ורנאל

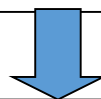
- **חלק ראשון – פתיח**; מתמקד בסיפורו האישי של אדם מסויים, המייצג או משקף את התופעה או האירוע בו תעסוק הידיעה.
- **חלק שני – קטע קישור** היוצר את הקשר בין הסיפור האישי, לבין התופעה הרחבה יותר, שהיא נושא הידיעה.
- **חלק שלישי – גוף הידיעה**, המתייחסת לנושא המרכזי.
- **חלק רביעי – פסקת הסיום**, החוזרת לספור אישי הממחיש את הנושא, לעיתים אף לאותו סיפור שהוזכר בתחילה.

הנוסחה של וול סטריט ז'ורנאל

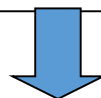
פתיח: סיפור אישי

או אנקדוטה

קטע קישור לנושא

הידיעה

פיתוח והרחבה של

נושא הידיעה

פסקת סיום – חזרה

לסיפור אישי

פתיחים

• פסקת הפתיחה של הכתבה נקראת
"פתיח" ותפקידה למשוך לקרוא את
הכתבה. לפיכך, עליה להיות מרתקת
וערוכה .

הפתיח החדשותי

מתאים בעיקר לידיעה חדשותית, וכולל מדע הנוגע לידיעה
לגבי מי עשה, מה נעשה, מתי קרה, מקום הארוע ומדוע
קרה הארוע .

הוא מעביר בתמציתיות ידיעה, כדי שהקורא יחליט אם הוא
מעוניין להמשיך לפרטים בגוף הכתבה.

דוגמא: "מאז מרץ '94, אם לא לפני כן, מוזגת תנובה בחשאי
ושלא כדין סיליקון תעשייתי לתוך מיליוני ליטרים של חלב
עמיד המשווקים בכל הארץ".

הפתיח התיאורי

פתיח המשרטט תיאור של אדם או מקום, כדי להכניס את הקורא לאווירת הנושא, ומביאים לידי ביטוי את היצירות של הכתב.

דוגמא: "בלילה האחרון שלנו – במסע השיבה של דון ואמו, אן טראם לוייטנאם – הפלגנו בנהר סייגון על ספינת מסעדה בשם מלכת הסירנות... היה לילה חשוך מאד, בזרם הנהר נסחפו חלקי רהיטים, קליפות אגוזי קוקוס וניבלת כלב" (יגאל סרנה, "דון חוזר הביתה", ידיעות אחרונות 7 ימים).

פתיח של ציטוט

- פתיח זה מתבסס על ציטוט מרכזי בכתבה שבהמשכו. הציטוט נועד למשוך את הקורא לכיוון האיש והרגשי.
- דוגמא: "פתאום הרופא נכנס לחדר, לבן כולו, נזכר דני דרוקמן, שישב לצידה של אשתו, אורנית, חולת לוקמיה, כאשר המתינה להשתלת מח העצם אחרי יומיים של טיפולי כימותרפיים. הוא התיישב על המיטה ואמר שתורמת מח העצם מסרבת להמשיך בביצוע התרומה. הטיפול שניתן לאורנית היה חזק. שאלנו אם יש סיכוי שמח העצם שלה יתאושש מהטיפולים, אבל ההערכה הייתה שלא ניתן להשיב את המצב לקדמותו. לנו כבר היה ברור שכתוצאה מהסירוב אורנית איבדה את הסיכוי לחיות".

פתיח של שאלה

הפתיח מציג שאלה מרכזית ומעניינת, שהקורא יקבל עליה תשובה בהמשך הכתבה.

הצגת השאלה מעוררת את סקרנותו של הקורא, והיא מבליטה את הנושא המרכזי בו היא עוסקת.

דוגמא : "על מה אתם חושבים כשאומרים לכם טורי איימוס?
על השיר ההוא, בעניין האונס? על הקול הרועד? על
הראיונות הפרובוקטיביים? או אולי על אחד השירים שלה,
שיכול לסגור בנעימות את הלילה"

פתיח של פנייה לקורא

- מוצגת מעין פנייה לקורא, ההופכת אותו שותף לכתבה. פתיח מסוג זה שכיח בכתבות יעוץ למיניהן, אך גם בכתבות אחרות.

- דוגמא: "דמיינו ששפר עליכם מזלכם, ונפלה לידיכם פיסת קרקע באזור מבוקש במיוחד, כזו שכל רגב מרגביה שווה יותר מזהב, ושניתן להרים עליה מגדל בן עשר קומות יקרות. בקיצור – אוצר. מה הסיכוי שהייתם מסרבים לפתח אותה?"

פתיח של הקשר אקטואלי

- בפתיח מסוג זה נעשה שימוש בארוע אקטואלי לצורך כתיבה על נושא שאיננו בחדשות.
- לדוגמא: הכתבה על מפעל למיגון כלי רכב בקיבוץ בית אלפא נפתח בדרך הבאה: “ חייו של נשיא מצרים, חוסני מובארק, ניצלו לפני חודשים אחדים מהתנקשות, תודות למכונית הממוגנת שבה נסע בעת ביקורו באתיופיה. יש להניח, שאם נשיא ארצות הברית המנוח, ג'ון קנדי, לא היה מתעקש לחרוש את דאלאס במכונית קבריולה, הוא היה ממשיך לכהן כנשיאה האהוב של אמריקה עוד שנים ארוכות...” “מיגון זה לא עסק זול”, מודה נעם חן, מנהל השיווק של מפעל הנגררים של קיבוץ בית אלפא, העוסק, בין השאר, במיגון כלי רכב. ”

פתיח בסגנון "להתחיל מהסוף"

- מתחיל בנקודת הסיום של הסיפור, כדי לעודד את הקורא להתעניין בתהליך מסוים שהוא לב הכתבה.
- דוגמא: "נועם היה בן 17 כשגילה לראשונה על מחלתו. מאז ילדותו הוא הצטיין בריקוד, למד במסגרות יוקרתיות, השתתף בהצלחה בתחרויות בבית הספר והופיע על במות נחשבות."

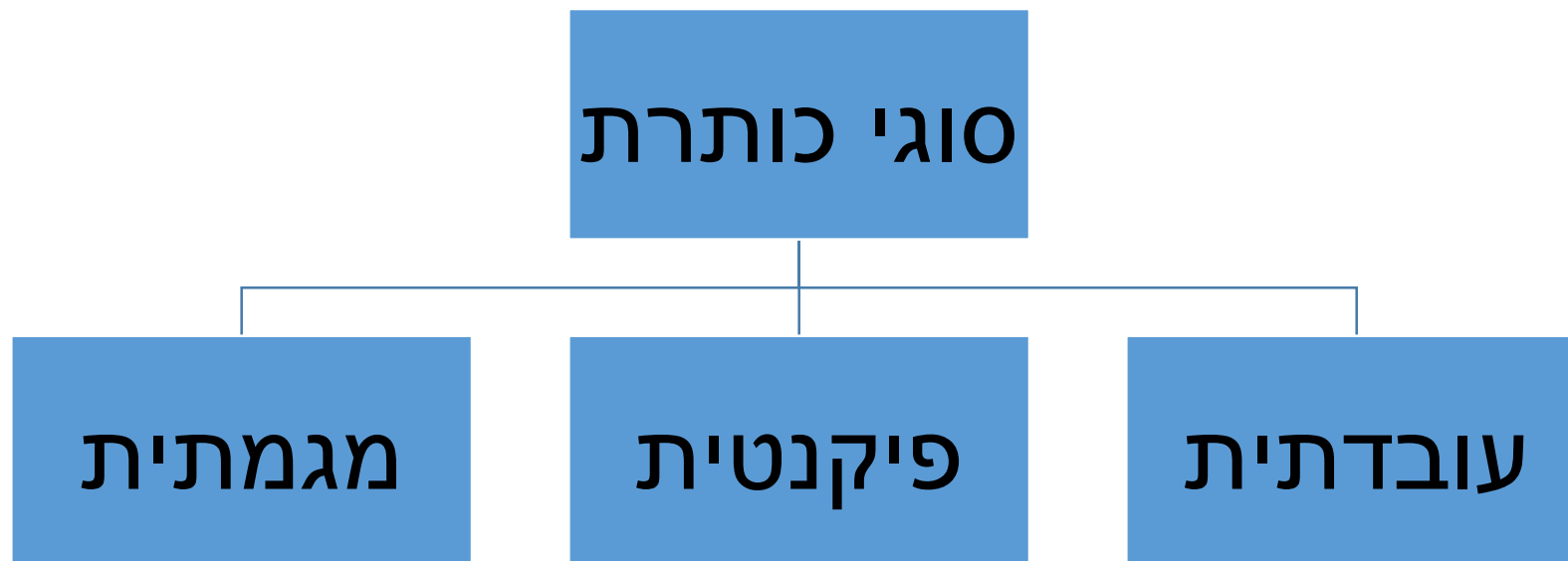
פתיח של רקע

- הצגת רקע הסיפור המוכר לקורא כדי להכינו לסיפור הספציפי שבו מתמקדת הכתבה.
- דוגמא: "למרות מדיניות 'היד הקשה' כלפי עבריינים שעליה הכריז שר המשטרה, שיחררו שני שוטרים במחווה סלחנית עבריין רק משום חוסר מקום בבית המעצר שבתחנתם".

בעיות אופייניות בניסוח פתיחים

- העמסת יתר של מידע: הכתב מציף את הקורא בפריטי מידע רבים, וגורר אותו לבלבול ותחושת גודש.
- ניסוח כללי ומעורפל של הפתיח: אמירה כללית מדי, שאיננה אומרת הרבה לקורא.

סוגי כותרות

הכנת

- מי יסייע אותך הביתה הילדה ?
- עוד רגע וניכע בשמים
- אחריות לדורות שנוצרו
- טיסות אל המוות
- לה הכול ברשע שלק
- אל תהפכו אותם עם עובדות
- כמה שיותר נחוק

הכותרת העובדתית

- הכותרת העובדתית- סגולתה בכך שהיא מתמצתה במלים ספורות מידע רב ופוטרת את האדם הקורא בחפזה מן הצורך להתמקד בפרטיו של הטקסט כולו.

כותרת פיקנטית

- הכותרת הפיקנטית - מטרתה לגרות את הקורא לקריאה ע"י הבלטת ההיבט המשעשע של הטקסט (למשל הידיעה שבעיתון) בדרך של ניגוד, פרדוקס או דגש על יוצא הדופן.
- גם כותרת היצוקה בתבנית תחבירית מוכרת (של פתגם או שם סרט). עשויה לשרת את הניסוח הפיקנטי.

כותרת מגמתית

- הכותרת המגמתית - מרמזת על עמדתו של הכותב בנושא. הכותרת מוסיפה פרשנות לעובדות או
- מציגה אותן מזווית ראייה אישית, והיא מנוסחת מתוך כוונה להשפיע ולעצב את דעת הקהל.

מסקנות – וסיכום

- הכותרת היא שם או כתובת בראש הטקסט – מאמר, ידיעה, שיר, ספור, ספר וכיו"ב.
- מבחינה טכנית היא רצף מילולי שהוא צירוף תחבירי המודפס מאלף אלף הידיעה, היוצר ניאוד טיפוגרפי עמו (בדרך של שימוש באותיות דפוס גדולות יותר או מודגשות).
- הקורא הראה רצף מילולי הכתוב בשורה מופרדת, קורא אותו ו"מסקם" לעצמו באופן אינסטנטיבי את הרעיון המרכזי, כלומר, הקורא מתייחס אל הכותרת כאילו קבוצת מילים הנושאת יחידת תוכן, המביע רעיון שלם.
- כיום כאשר הציתון מכיל עמודים רבים, הקריאה בו עצמית סלקטיבית, זאת – אומרת הקורא בוחר לקרוא את הטקסטים המעניינים אותו, לשם כך הוא נעזר בכותרות הטקסטים.